

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Jana Vyklického v právní věci ochrany žalobkyně: **PhDr. H. P.**, před nečinností žalovaného: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 9. 2015, č. j. 11 A 137/2015 – 30,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně (dále jen stěžovatelka) v záhlaví uvedené usnesení Městského soudu v Praze, jímž jí nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků za řízení o žalobě proti nečinnosti žalovaného. Soud dospěl k závěru, že pro osvobození u ní nejsou dány zvláště závažné důvody ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.

V kasační stížnosti uplatnila stěžovatelka důvody uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. c) a d) s. ř. s. Konkrétně namítala, že napadené usnesení bylo vydáno soudci, kteří byli vyloučeni pro svůj poměr k věci. Svým odvoláním totiž napadla rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 20. 4. 2015, jímž byla odmítnuta její žádost o poskytnutí informace o jménech soudců tohoto soudu, kteří se domáhali či domáhají nároků podle zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu. Byť je tedy žalovaným ve věci Ministerstvo spravedlnosti, je zde dán zájem těchto osob na bránění práva na informace, které se jich osobně dotýkají. Na podporu své argumentace odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2010, č. j. 1 As 100/2009 – 129, podle něhož „*důvod, na jehož základě lze pochybovat o nepodjatosti soudců, je nutno spatřovat v tom, že jsou přiděleni k Městskému soudu v Praze, který je současně správním orgánem I. stupně, proti jehož postupu při vyřizování žádosti o poskytnutí informací podala stěžovatelka*

stížnost ke žalovanému. Právní názor, který by Městský soud v Praze vyjádřil z pozice správního soudu, by byl závazný nejen pro žalovaného, ale i správní orgán prvního stupně, tedy opět Městský soud v Praze.“ Stěžovatelka má za to, že i když žaluje „nečinnost“, nikoliv „rozhodnutí“, dopadá shora citovaná judikatura na věc per analogiam.

Dále namítala, že bylo porušeno její právo na poučení o možnosti vznést námitku podjatosti a o složení senátu rozhodujícího ve věci. Toto právo podle ní vyplývá z ustanovení § 15a o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 64 s. ř. s. Podle prve uvedeného ustanovení „*účastníci mají právo vyjádřit se k osobám soudců a předsedících, kteří mají podle rozvrhu práce věc projednat a rozhodnout. O tom musí být soudem poučeni.*“ Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2014 sp. zn. III. ÚS 1570/13 pak „*porušení práva na zákonného soudce spočívá v rozhodování věci soudem, jehož složení zejména není předem známo, popřípadě není v souladu s pořádkem zákona.*“ K rozhodovacím důvodům napadeného usnesení nic konkrétního neuvedla. Poté navrhla, aby pro vytýkané vady bylo toto usnesení zrušeno.

Dříve než mohl Nejvyšší správní soud přistoupit k projednání kasační stížnosti, musel posoudit podmínky řízení, především podmínku povinného zastoupení advokátem podle § 105 odst. 2 s. ř. s. a speciální podmínku spočívající v povinnosti zaplatit soudní poplatek podle § 1 písmeno a) ve spojení s § 4 odst. 1 písmeno d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. V daném případě směřuje kasační stížnost proti procesnímu usnesení Městského soudu v Praze, který v probíhajícím řízení o žalobě nevyhověl žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků. Nejedná se tedy svojí povahou o kasační stížnost proti konečnému rozhodnutí soudu ve věci samé, tj. o samostatné řízení ve věci, ale pouze o rozhodnutí Nejvyššího správního soudu učiněné v řízení žalobním. Podle usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19 v takovémto případě stěžovatel povinnost zaplatit poplatek za podanou kasační stížnost nemá a stejně tak se zde neuplatní podmínka povinného zastoupení advokátem. Podmínky řízení tak jsou v projednávané věci splněny.

Nejvyšší správní soud poté přezkoumal napadené usnesení v rozsahu uplatněných námitek a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatelka dovozuje, že řízení o žádosti o osvobození od soudních poplatků bylo podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. zmatečné, neboť napadené usnesení bylo vydáno soudci vyloučenými pro poměr k věci. Tento názor však Nejvyšší správní soud nesdílí. Sama stěžovatelka se odvolává na judikaturu Nejvyššího správního soudu, která pojednává otázku vyloučení soudců na půdorysu přezkumu rozhodnutí nadřízeného orgánu o stížnosti na nevyřízení žádosti o informaci povinným subjektem podle § 16a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. V tomto typu řízení příslušný orgán rozhoduje přímo o tom, zda povinný subjekt postupoval v souladu se zákonem, v opačném případě mu může uložit, aby žádost vyřídil, a má dokonce i možnost požadovanou informaci sám poskytnout. Je zde tedy dán bezprostřední vztah mezi postupem povinného subjektu a rozhodnutím nadřízeného orgánu, v následném řízení o žalobě pak soud fakticky rozhoduje o tom, zda má být informace poskytnuta či nikoliv. Za této situace není pochyb o tom, že je-li povinným subjektem krajský soud (Městský soud v Praze), mohli by mít jeho soudci s ohledem na konkrétní okolnosti natolik těsný vztah k věci, že by to mohlo vzbuzovat důvodné pochybnosti o jejich nepodjatosti. Výše uvedená teze dopadá ještě bezprostředněji na případy rozhodování podle § 16 zákona o svobodném přístupu k informacím, neboť podle odstavce 4 ukládá soud povinnost poskytnout informaci přímo povinnému subjektu.

Naproti tomu v řízení o žalobách na ochranu proti nečinnosti takovýto bezprostřední vztah mezi předmětem řízení a soudem rozhodujícím ve věci není. V tomto řízení soud rozhoduje

pouze o tom, zda je správní orgán povinen vydat rozhodnutí, případně v jaké lhůtě tak má učinit, co je předmětem správního řízení přitom není podstatné. V projednávané věci má tedy soud posuzovat jen otázku, zda je žalovaný v prodlení s vydáním rozhodnutí o odvolání, výsledkem tohoto řízení může být pouze uložení povinnosti žalovanému, aby v soudem určené lhůtě o odvolání rozhodl. V tomto řízení však nebude nijak posuzováno právo stěžovatelky na poskytnutí požadovaných informací, neboť soud může žalovanému uložit toliko rozhodnutí vydat, nikoliv však již to, jakého má být obsahu. Problém tvrzené nečinnosti se tak týká výhradně žalovaného, jímž je Ministerstvo spravedlnosti, Městský soud v Praze, ač je jinak povinným subjektem, zde není účastníkem soudního řízení ani osobou na řízení zúčastněnou. Za této situace nevidí Nejvyšší správní soud tak těsný a intenzivní vztah soudců tohoto soudu k předmětu soudního řízení (jímž je ochrana stěžovatelky proti nečinnosti žalovaného), že by mohl zavdávat důvod k pochybnostem o jejich nepodjatosti ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s. Tento vztah tedy nemůže být důvodem k modifikaci pravidla uvedeného v čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a k odnětí věci zákonnému soudci. Námitku zmatečnosti řízení proto Nejvyšší správní soud nepovažuje za důvodnou.

V dalším namítala stěžovatelka vadu řízení před krajským soudem podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., která měla spočívat v tom, že nebyla poučena o složení senátu a možnosti vznést námitku podjatosti. Ani v tomto bodu Nejvyšší správní soud její názor nesdílí. Lze jí sice dát za pravdu v tom, že i v přezkumném řízení soudním lze přiměřeně použít ustanovení § 15a o. s. ř. o poučovací povinnosti soudu, mylí se však ohledně následků, s kterými je nedostatek takového poučení spojen. K tomu je třeba předeslat, že soud má povinnost zpravit účastníky řízení o možnosti vyjádřit se k osobám soudců a přísedících, nikoliv však již povinnost tyto v poučení jmenovitě uvést. To je již věcí rozvrhu práce příslušného soudu. Procesní předpis také nikde výslovně neupravuje, v jaké fázi řízení má být účastník poučen. Je tedy na soudu, aby s přihlédnutím k zásadě rychlosti a hospodárnosti řízení zvolil pro poučení vhodný okamžik; ze zákona lze pouze dovodit, že by se ho účastníku mělo dostat nejpozději před meritorním projednáním věci. Pokud tedy Městský soud v Praze nezaslal stěžovatelce poučení o možnosti vznést námitku podjatosti ve fázi, kdy teprve řešil otázku poplatkové povinnosti a kdy nebylo (a stále není) zřejmé, zda vůbec nějaké řízení povede, nelze mu v tomto směru ničeho vytknout.

Dále je třeba uvést, že v případě ustanovení § 15a odst. 1 o. s. ř. se jedná o zvláštní zákonnou poučovací povinnost soudu, jejíž porušení zakládá účastníku právo domáhat se vyloučení soudce nebo přísedícího bez zřetele k zákonem stanovené lhůtě. Nedostatek poučení podle § 15a odst. 1 věty druhé však sám o sobě nepředstavuje vadu, která by mohla mít za následek nesprávnost rozhodnutí ve věci (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2005 ve věci sp. zn. 21 Cdo 2520/2004). Vzhledem k tomu, že procesní vadou ve smyslu § 103 odst. 1 písmeno d) s. ř. s. odůvodňující zrušení napadeného rozhodnutí krajského soudu je jen taková vada, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé, je zřejmé, že chybějící poučení o možnosti vznést námitku podjatosti samo o sobě takovouto vadou z povahy věci není.

Na uvedených závěrech nemění nic ani nálezný Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2014 sp. zn. III. ÚS 1570/13, na nějž se stěžovatelka odvolává, neboť ten předchozí pravidlo nepopírá, spíše jen doplňuje a upřesňuje. Ústavní soud zde řešil problém sice poněkud odlišný, obecně teze v jeho nálezu obsažené jsou však aplikovatelné i v projednávané věci. Ve zmiňovaném případě Nejvyšší správní soud rozhodl o návrhu na provedení úkonu podle § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích dříve, než uplynula lhůta, kterou poskytl účastníkům k vyjádření k osobám soudců. K tomu Ústavní soud uvedl, že „s ohledem na okolnosti případu neshledal postup Nejvyššího správního soudu jako porušení uvedených základních práv (čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 1 Listiny, pozn. soudu), které by si vyžádalo zrušení výsledku takového řízení a jeho nové provedení. Taková situace by nastala tehdy, kdyby v důsledku tohoto procesního pochybení Nejvyššího správního soudu bylo stěžovateli znemožněno uplatnit

jebo právo na zpochybnění složení příslušného senátu Nejvyššího správního soudu v podobě podložených námitek vůči složení rozhodovacího senátu Nejvyššího správního soudu. To se však nestalo a námitka v obecné rovině nemohla obstát.“

V této souvislosti nelze přehlédnout, že stěžovatelku v projednávané věci nebylo fakticky vůbec nutné poučovat o možnosti vyjádřit se k osobám soudců, neboť ta jí evidentně byla známa. Povědomost o tom, že o věci budou rozhodovat soudci Městského soudu v Praze, měla od počátku (sama návrh k tomuto soudu podala), skutečnosti, v nichž spatřovala důvody podjatosti, jí byly rovněž známy již v okamžiku podání návrhu a námitku vyloučení soudců pro jejich vztah k věci pak bez jakéhokoliv poučení samostatně uplatnila v kasační stížnosti poté, co její žádosti o osvobození od soudních poplatků nebylo soudem vyhověno. Není přitom pochyb o tom, že uvedenou námitku mohla uplatnit i v probíhajícím řízení o žalobě. Uplatnění námitky podjatosti jí tedy nebylo postupem Městského soudu v Praze znemožněno a v důsledku toho nedošlo ani k porušení jejího práva na spravedlivý proces v rovině ústavně právní. Nejvyšší správní soud proto vyhodnotil námitku vad řízení před krajským soudem též jako nedůvodnou.

Napadené usnesení je zákonné, Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1, in fine, s. ř. s. zamítl.

Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, v řízení o kasační stížnosti ve věci osvobození od soudního poplatku byla jediným účastníkem, Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 1. června 2016

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu